OLIY TA'LIMNI XALQAROLASHTIRISH SHAROITIDA INGLIZ TILI TA'LIMI SIFATINI OSHIRISHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK SHARTLARI

Urazbayeva Dilnoza Ruzimbayevna
Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
https://doi.org/10.5281/zenodo.22880163

Oliy ta'lim tizimining xalqarolashuvi ta'lim mazmuni, o'qitish texnologiyalari va ta'lim natijalariga qo'yiladigan talablarning yangilanishiga olib kelmoqda. Ushbu jarayonda ingliz tili nafaqat xorijiy til sifatida, balki xalqaro ilmiy axborotdan foydalanish, akademik muloqot, ilmiy hamkorlik va kasbiy kommunikatsiyaning muhim vositasi sifatida namoyon bo'lmoqda. Shu sababli oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili ta'limining sifatini ta'minlash masalasi xalqarolashtirish strategiyasining tarkibiy elementi sifatida qaralishi zarur.

Ingliz tili ta'limining sifati faqat talabaning til bilimlari yoki test natijalari bilan belgilanmaydi. Ta'lim dasturlarining zamonaviy ehtiyojlarga mosligi, o'qituvchilarning kasbiy va metodik kompetensiyasi, o'quv-metodik resurslarning sifati, raqamli texnologiyalardan foydalanish, baholash tizimining samaradorligi hamda ta'lim natijalarini muntazam monitoring qilish ham mazkur jarayonning muhim tarkibiy qismlaridir.

Shu nuqtayi nazardan, xalqarolashtirish sharoitida ingliz tili ta'limi sifatini oshirish uchun muayyan tashkiliy-pedagogik shartlarning mavjudligi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, oliy ta'limni xalqarolashtirish masalasi J. Knight, H. de Wit, P. Altbach kabi olimlar tadqiqotlarida keng yoritilgan. Ularning tadqiqotlarida xalqarolashtirish oliy ta'limning xalqaro, madaniyatlararo va global jihatlarini ta'limning asosiy funksiyalariga integratsiyalash jarayoni sifatida talqin qilinadi.

Ingliz tilining oliy ta'limdagi roli esa English-Medium Instruction (EMI), akademik ingliz tili va xalqaro akademik kommunikatsiya doirasidagi tadqiqotlarda o'rganilgan. E. Macaro va hammualliflarining tadqiqotlari oliy ta'limda ingliz tilidan foydalanishning pedagogik va institutsional jihatlariga e'tibor qaratadi. Keyingi tadqiqotlarda esa EMI ta'limining sifatiga ta'sir etuvchi omillar, o'qituvchilarning tayyorgarligi va institutsional qo'llab-quvvatlash masalalari yanada kengroq tadqiq etilmoqda. Mazkur ilmiy qarashlarni umumlashtirish asosida oliy ta'limni xalqarolashtirish sharoitida ingliz tili ta'limi sifatini oshirishning quyidagi tashkiliy-pedagogik shartlarini ajratish mumkin.

Birinchi shart — institutsional qo'llab-quvvatlash.

Oliy ta'lim muassasasida ingliz tili ta'limining strategik maqsadlarini belgilash, mas'ul bo'linmalar faoliyatini muvofiqlashtirish va ta'lim sifatini ichki baholash tizimiga ingliz tili ta'limi ko'rsatkichlarini integratsiya qilish zarur.

Ikkinchi shart — ta'lim mazmunining xalqaro talablarga muvofiqligi. Ingliz tili kurslari umumiy til kompetensiyasi bilan cheklanmasdan, talabalarning akademik va kasbiy kommunikatsiya ehtiyojlarini hisobga olishi lozim. Bunda CEFR kabi xalqaro mezonlardan foydalanish, akademik yozuv, taqdimot, ilmiy muloqot va kasbiy terminologiyaga yo'naltirilgan topshiriqlarni kengaytirish muhim

Uchinchi shart — o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi. Xalqarolashtirilgan oliy ta'lim muhitida ingliz tili o'qituvchisidan yuqori darajadagi til kompetensiyasi bilan birga zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim vositalari, baholash metodlari va akademik kommunikatsiyani tashkil etish bo'yicha kompetensiyalar ham talab etiladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

To'rtinchi shart — zamonaviy metodik va raqamli ta'minot. Raqamli platformalar, interaktiv topshiriqlar, elektron resurslar va sun'iy intellektga asoslangan vositalardan pedagogik maqsadlarda oqilona foydalanish talabaning mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlashi va individual ta'lim ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi.

Beshinchi shart — monitoring va baholashning tizimliligi. Ingliz tili ta'limi natijalarini faqat yakuniy nazorat orqali aniqlash yetarli emas. Diagnostik, joriy, oraliq va yakuniy baholash natijalarini tahlil qilish orqali talabaning rivojlanish dinamikasini aniqlash va aniqlangan muammolarga mos pedagogik choralarni belgilash zarur.

Mazkur shartlarning o'zaro integratsiyasi ingliz tili ta'limi sifatini oshirishning quyidagi siklik modelini shakllantirish imkonini beradi: **xalqaro talablar → ta'lim maqsadlari → mazmun va mezonlarni belgilash → ta'lim jarayoni → monitoring va baholash → natijalarni tahlil qilish → pedagogik tuzatish → takomillashtirish.** Bunday yondashuvda ta'lim sifati yakuniy natija sifatida emas, balki muntazam boshqariladigan va takomillashtiriladigan jarayon sifatida qaraladi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Oliy ta'limni xalqarolashtirish sharoitida ingliz tili ta'limi sifatini oshirish kompleks tashkiliy va pedagogik yondashuvni talab qiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, institutsional qo'llab-quvvatlash, ta'lim mazmunining xalqaro talablarga mosligi, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasi, zamonaviy metodik va raqamli ta'minot hamda tizimli monitoring-baholash ingliz tili ta'limi sifatini ta'minlashning asosiy tashkiliy-pedagogik shartlari sifatida belgilanadi. Mazkur shartlarning yagona tizimda amalga oshirilishi talabalarning nafaqat til bilimlarini, balki akademik va kasbiy kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ingliz tili ta'limi sifatini muntazam monitoring qilish va natijalarga asoslangan pedagogik tuzatishlarni amalga oshirish oliy ta'lim muassasasida uzluksiz sifatni takomillashtirish mexanizmini shakllantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: Definition, approaches, and rationales. Journal of Studies in International Education, 8(1), 5–31.
2. Macaro, E., Curle, S., Pun, J., An, J., Dearden, J. (2018). A systematic review of English medium instruction in higher education. Language Teaching, 51(1), 36–76.
3. Macaro, E. (2018). English Medium Instruction: Content and Language in Policy and Practice. Oxford University Press.
4. OECD. (1999). Quality and Internationalisation in Higher Education. OECD Publishing.
5. Rose, H., Sahan, K., Wei, M., Aizawa, I., Zhou, S., & Shepard, C. (2026). A systematic review of English medium instruction in higher education: An update of Macaro et al. (2018). System, 136, 103892.
6. Wang, K., Yuan, R., De Costa, P. I. (2025). A critical review of English medium instruction teacher development in higher education: From 2018 to 2022. Language Teaching, 58(2), 141–172.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.